

[ฉบับรัฐ หน้า 7-14]

การปรับตัวของภาพยนตร์นานาชาติในยุคโรคระบาดโควิด-19

Adjustment of International Films during COVID-19 Pandemic Era

ฉลองรัฐ เหมอมาลัยชลมารค. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Chalongrat Chermanchonlamark. College of Communication Arts. Rangsit University

Email : Chalongrat.C@rsu.ac.th

Received: 20 October 2020 ; Revised: 11 November 2020 ; Accepted: 1 December 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การปรับตัวของภาพยนตร์นานาชาติในยุคโรคระบาดโควิด-19 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงในวงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์นานาชาติที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยผลของการศึกษาพบว่า วงการภาพยนตร์นานาชาติได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในมิติที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในแวดวงภาพยนตร์ 3 ด้านที่สำคัญคือ 1 การปรับตัวของกองถ่ายทำภาพยนตร์ 2 การปรับตัวของโรงภาพยนตร์ และ 3 การปรับเปลี่ยนช่องทางการรับชมภาพยนตร์

คำสำคัญ: การปรับตัว ภาพยนตร์ โรคระบาดโควิด-19

Abstract

The objective of the academic article under the title of Adjustment of International Films during COVID-19 Pandemic Era was to survey and analyze the changes in the international film industries that were affected by the pandemic of COVID-19. According to the study, it was found that the international film industries that were affected by the pandemic of COVID-19 was in similar dimension. Such impact caused the changes in the international film industries in 3 main aspects, which were 1. Adjustment of Film Productions; 2. Adjustment of Movie Theatres; and 3. Adjustment of Movie Channels.

Keywords : Adjustment Film COVID-19 Pandemic

บทนำ

โรคโควิด-19 (COVID-19) คือ โรคระบาดที่มีสาเหตุมาจากไวรัสสายพันธุ์โคโรนา โรคนี้ระบาดในบางประเทศ โดยเฉพาะในจีนเมื่อปี ค.ศ. 2019 จึงทำให้ได้ชื่อว่า โควิด-19 อย่างไรก็ดีในหลายประเทศ โรคนี้เริ่มระบาดหนักในปี ค.ศ. 2020 กรณีประเทศไทย เกิดการระบาดในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ. 2020) โรคนี้หากติดเชื้อจะส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจอย่างเฉียบพลัน และผู้ป่วยอาจเสียชีวิตได้ ประเทศไทยประกาศเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 ให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย และต่อมารัฐบาลไทยได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน ห้ามคนชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ประชาชนต้องสวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกนอกบ้าน รัฐแนะนำให้ประชาชนอยู่กับบ้าน เน้นการทำงานที่บ้านแทนการไปทำงานที่ทำงาน กิจกรรมต่างๆหยุดดำเนินการ สนามแข่งขันกีฬาหยุดแข่งขัน โรงภาพยนตร์ปิดบริการ กองถ่ายภาพยนตร์และกองถ่ายซีรีส์หยุดการถ่ายทำไปชั่วระยะหนึ่ง

การระบาดของโรคโควิด-19 ก่อให้เกิดมาตรการลดการติดเชื้อ ที่นานาประเทศต่างยึดปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน มาตรการสำคัญคือ การเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) หรือที่ประชาชนชาวไทยเรียกติดปากว่า การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) มาตรการนี้มีผลดีเพื่อป้องกันการระบาดของโรค แต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตเดิมๆของประชาชน ด้วยทำให้มนุษย์ต้องอยู่ห่างกันพอควร ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อและติดเชื้อ กิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันมนุษย์สามารถกระทำได้ตามปกติ แต่ต้องมีระยะปลอดภัย มาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคมนี้ ทำให้กิจการภาพยนตร์ทั่วโลกมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมเป็นอย่างมาก

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงในแวดวงภาพยนตร์นานาชาติที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยวิธีการศึกษาใช้การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์โดยละเอียด ซึ่งผลจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า แวดวงภาพยนตร์นานาชาติได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในแวดวงภาพยนตร์อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1 การปรับตัวของกองถ่ายทำภาพยนตร์

ฮอลลีวูด คือ ดินแดนแห่งการผลิตภาพยนตร์และซีรีส์อย่างแท้จริง เพราะที่นี่มีการผลิตผลงานจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง การผลิตภาพยนตร์และซีรีส์ในดินแดนแห่งนี้มีกฎระเบียบมากมาย การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเลยระเบียบข้อบังคับมักนำผลเสียมาสู่การทำงานและต่อคนทำงาน ดังนั้นการติดตามดูว่าการทำงานในกองถ่ายของชาวฮอลลีวูดช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นอย่างไร ย่อมทำให้ทราบข้อมูลที่น่าสนใจด้านการปรับตัวของการถ่ายทำภาพยนตร์

ดอนเนลลี (Donnelly, 2020) นักเขียนประจักษ์นิตยสารวาไรตี้ เขียนบทความชื่อ A Day on a Film Set in the Time of Coronavirus เผยแพร่เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2020 บทความของเขาได้สะท้อนบรรยากาศการทำงานที่เคร่งครัดของกองถ่ายทำภาพยนตร์บันเทิงเรื่อง The Knocking ที่ไม่ได้สนุกสนานและผ่อนคลายมากนัก แต่กลับเต็มไปด้วยความเคร่งเครียดและการรักษาระเบียบเพื่อป้องกันโรคระบาด ซึ่งจากบทความข้างต้นสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1 กองถ่ายทำภาพยนตร์ในฮอลลีวูด ต้องอยู่ภายใต้มาตรการกำกับและคำแนะนำของรัฐ เขตและสหภาพนักแสดง ซึ่งแต่ละรัฐในสหรัฐอเมริกาอาจมีมาตรการที่แตกต่างกันเล็กน้อย

2 บุคคลที่มีความสำคัญมากในกองถ่าย ไม่ใช่ผู้กำกับและตัวแทนฝ่ายทุนผลิตเท่านั้น แต่ยังมีเจ้าหน้าที่อีกคนที่บทบาทสูงมากในกองถ่าย นั่นคือเจ้าหน้าที่ดูแลกฎระเบียบต่างๆเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 ที่จะ

มาดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนระหว่างการทำงาน เพื่อให้ทุกคนปลอดภัยจากโรคระบาด ผู้ทำหน้าที่นี้จะเข้มงวดกับทุกคน นับตั้งแต่เรื่องการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย และการรักษาระยะห่าง

3 นักแสดงต้องมีการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนาทุกสามวัน ส่วนทีมงานในกองถ่ายต้องมีการตรวจหาเชื้อไวรัสสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

4 ทีมงานในกองถ่ายควรหลีกเลี่ยงการหยิบจับหรือสัมผัสจากและอุปกรณ์ต่างๆ โดยเน้นการพูดคุยสื่อสารกันให้มากที่สุด เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดการแตะต้องวัตถุต่างๆ ในฉากได้ ส่วนช่างแต่งหน้าคือผู้มีความเสี่ยงสูงสุดในกองถ่ายเพราะต้องสัมผัสใกล้ชิดกับนักแสดงและคนอื่นๆ แต่สามารถลดความเสี่ยงลงได้บ้าง โดยต้องพยายามให้มีการฆ่าเชื้อบ่อยๆ

5 อาหารและเครื่องดื่มจะถูกบริการเป็นรายบุคคล ทีมงานไม่สามารถหยิบจับอาหารได้ตามสะดวก หรือสัมผัสอาหารได้ตามใจอย่างในอดีต การรับประทานอาหารต้องอยู่ห่างกันกับคนอื่นๆ

6 การทำงานในกองถ่าย แต่ละวันอาจถ่ายทำได้น้อยกว่าช่วงปกติที่ไม่มีโรคระบาด เพราะมีขั้นตอนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพและอนามัยเพิ่มเข้ามา ดังนั้นผู้กำกับภาพยนตร์อาจมีภาพจากการถ่ายทำให้เลือกใช้สำหรับการตัดต่อน้อยลง ผู้ผลิตภาพยนตร์อาจต้องหาแนวทางอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อสร้างสรรคงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

กระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนี้ แม้เป็นกองถ่ายขนาดใหญ่โต แต่มีมาตรการดูแลเข้มงวด ส่วนกองถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งในประเทศอื่นๆ ก็มีการดำเนินงานในลักษณะที่ไม่ต่างไปจากนี้ด้วยเช่นกัน เพราะถือเป็นวิถีปฏิบัติแบบใหม่เพื่อรับมือกับโรคระบาด อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์เช่นนี้ ยังมีกองถ่ายอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถออกกองถ่ายทำภาพยนตร์ได้ ด้วยติดขัดจากข้อจำกัดต่างๆ กันๆ ดังนั้นในปีค.ศ. 2020 ผู้ชมและผู้อยู่ในธุรกิจภาพยนตร์จึงเฝ้ารอวันการยุติลงของโรคระบาดชนิดนี้อย่างใจจดใจจ่อ

2 การปรับตัวของโรงภาพยนตร์

ในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 กิจกรรมโรงภาพยนตร์ต้องปิดบริการชั่วคราวในหลายประเทศ เพราะกิจกรรมการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เป็นสิ่งต้องห้าม จนกว่าสถานการณ์จะกลับมาเป็นปกติ กรณีประเทศไทย มีการปิดโรงภาพยนตร์ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 แต่เมื่อสถานการณ์การระบาดอยู่ในขั้นควบคุมได้ การติดเชื้อในประเทศมีอัตราลดลง กิจกรรมโรงภาพยนตร์ก็สามารถกลับมาเปิดฉายได้ตามปกติอีกครั้ง โดยรัฐบาลไทยอนุญาตให้โรงภาพยนตร์ฉายภาพยนตร์ได้ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2563 ภายใต้มาตรการควบคุมเข้มงวดหลายเรื่อง เรื่องสำคัญคือการจำกัดเก้าอี้ที่นั่งผู้ชมที่ต้องห่างกันพอสมควร ส่งผลทำให้โรงภาพยนตร์สามารถรองรับผู้ชมต่อรอบได้น้อยลงมา ช่วงการกลับมาเปิดกิจการอีกครั้งของโรงภาพยนตร์ในไทย ช่วงแรกมีผู้ชมเข้าโรงภาพยนตร์น้อยมาก บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ชะลอการฉายภาพยนตร์ทุนสร้างสูง เลือกเฉพาะภาพยนตร์ทุนต่ำออกฉาย ทำให้ระยะแรก รายได้ของตลาดภาพยนตร์ไม่สูงเท่าที่ควร เบิกโรง, นามแฝง. (2563:14) รายงานสถานการณ์ของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยช่วงดังกล่าวไว้ดังนี้ “นับจากวันที่ 1 มิ.ย. ที่โรงหนังกลับมาเปิดให้บริการ

แทบทั้งหมดของหนังที่กลับมาเข้าฉายก็คือหนังที่ยังคงค้างอยู่ในโปรแกรมเดิม บางเรื่องก็เพิ่งจะเข้าฉายได้ ไม่ครบอาทิตย์ด้วยซ้ำ บางเรื่องก็ยื่นโรงมาพักหนึ่งแล้ว รวมถึงบางเรื่องก็อยู่ในช่วงปลายโปรแกรมเดิมที่ ก่อนที่โรงหนังจะปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 18 มี.ค. เป็นต้นมา เนื่องจากไวรัสโควิด-19”

สำหรับภาพยนตร์เรื่องแรกๆที่กลับมาฉายในโรงภาพยนตร์ของไทยมีอาทิเรื่อง Bloodshot (2020) ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ค้างไว้ก่อนที่โรงภาพยนตร์จะถูกปิดฉายชั่วคราว และเมื่อโรงภาพยนตร์กลับมาเปิดอีกครั้ง เรื่อง Bloodshot ก็กลับมาฉายอีกครั้งเช่นกัน โดยมีรายได้จากการฉาย 4 วัน (4-7 มิถุนายน 2563) อยู่ที่ราวสามแสนบาท

ส่วนภาพยนตร์ไทยเรื่องประวัติศาสตร์ที่เข้าฉายเป็นเรื่องแรก หลังการกลับมาเปิดโรงภาพยนตร์อีกครั้งคือเรื่อง พงมาน สว่างคาตา (2563) โดยมีรายได้จากการฉาย 4 วันแรก (4-7 มิถุนายน 2563) อยู่ที่ราวหนึ่งล้านเก้าแสนบาท ซึ่งรายได้ภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องข้างต้นนี้ นับว่าน้อยมากแต่เมื่อพิจารณาว่าเป็นสถานการณ์ไม่ปกติ การมีรายรับน้อยนิดอาจไม่น่าพึงพอใจสำหรับกิจการภาพยนตร์โดยรวม แต่สิ่งที่ถือว่าน่ายินดียิ่งกว่าก็คือ การที่ผู้ชมสามารถเข้าโรงภาพยนตร์ได้อีกครั้งกิจการโรงภาพยนตร์สามารถกลับมาเปิดกิจการได้อีกหนและผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์สามารถปล่อยภาพยนตร์ของตนออกมาฉายได้อีกที เพียงเท่านั้นก็ถือเป็นข่าวเชิงบวกที่น่าชื่นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับหลายประเทศที่ไม่สามารถเปิดโรงภาพยนตร์ได้เหมือนประเทศไทย

เมื่อหันไปมองสถานการณ์โรงภาพยนตร์ในต่างประเทศ จะพบว่าหลายประเทศก็มีสภาพการณ์ไม่ต่างจากไทย คือโรงภาพยนตร์ส่วนมากถูกสั่งงดบริการชั่วคราว ในบางประเทศประชาชนหันไปชมภาพยนตร์แบบขับรถเข้าไปชม (Drive in) แทน เช่นในประเทศเกาหลีใต้ ที่รัฐอนุญาตให้ฉายได้เพราะเป็นสถานที่เปิดโล่ง และผู้ชมนั่งอยู่ในรถของตนเอง ส่วนในยุโรปและสหรัฐอเมริกา โรงภาพยนตร์แบบขับรถเข้าไปชม หรือใครฟิอิน ก็นับว่าได้รับความนิยมเช่นกัน ทว่าโรงภาพยนตร์แบบปกติในส่วนมากถูกปิดให้บริการอย่างยาวนาน ยกเว้นบางเมือง ที่การระบาดของโรคโควิด-19 ไม่รุนแรงนัก

สำหรับประเทศจีน ประเทศที่มีโรงภาพยนตร์จำนวนมาก และมีขนาดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกก็ประสบปัญหาจากการปิดโรงภาพยนตร์เช่นกัน ซึ่งหากไม่สามารถควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ได้โดยไว โรงภาพยนตร์ในจีนอาจต้องปิดกิจการไปไม่น้อย บดินทร์ เทพรัตน์ (2563:17) เขียนถึงผลกระทบที่โรงภาพยนตร์ในจีนได้รับไว้ว่า “ผลสำรวจของสมาคมภาพยนตร์แห่งประเทศไทยระบุว่า 40%ของโรงหนังในจีนอาจต้องปิดตัวถาวรหลังหยุดให้บริการนานหลายเดือน ตอนนีโรงหนังในจีนมีมากกว่า 12,000 แห่ง นั้นแปลว่าจะปิดตัว 4,000 แห่ง”

กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศที่มีขนาดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก กิจการโรงภาพยนตร์ต่างล้วนได้รับผลกระทบอย่างหนักถ้วนทั่ว ด้วยการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นไปอย่างรุนแรงมาก โรงภาพยนตร์จำนวนมากถูกปิดชั่วคราวยาวนานเกือบปี จนธุรกิจโรงภาพยนตร์อาจพังทลายหากรัฐบาลไม่หาทางช่วยเหลือ บรรดาเจ้าของกิจการโรงภาพยนตร์และผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงหลายคนจึงพากันยื่นข้อเรียกร้องถึงรัฐบาลให้ช่วยเหลือด้านการเงินแก่กิจการโรงภาพยนตร์ ผู้ร่วมลงนามข้อเรียกร้องข้างต้นประกอบด้วยเจ้าของกิจการโรงภาพยนตร์และบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง อาทิ มาร์ติน สกอร์เซซี (Martin Scorsese) เจมส์ คาเมรอน (James Cameron) และคลินต์ อีสต์วูด (Clint Eastwood) เป็นต้น

เซอร์เจียนต์ (Serjeant 2020:3) รายงานถึงข้อเรียกร้องดังกล่าวไว้ดังนี้ “69%ของโรงภาพยนตร์ขนาดเล็กและขนาดกลางอาจถูกธนาคารยึดหรือต้องปิด กิจการถาวรหากไม่ได้รับการช่วยเหลือโดยเร็วภาพยนตร์

เป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่เป็นตัวแทนความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของชาวอเมริกันที่ควรได้รับปกป้องแต่ตอนนี้เรากำลังวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของพวกเขา”

ขณะที่ ริชไวน์ (Richwine 2020:3) กล่าวถึงคำร้องขอของผู้กำกับภาพยนตร์สตรี แพตตี เจนกินส์ (Patty Jenkins) เจ้าของผลงานภาพยนตร์ยอดเยี่ยมเรื่อง Wonder Woman (2017) ที่แสดงความเป็นห่วงต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกาไว้ว่า “รัฐบาลสหรัฐฯควรช่วยเหลือด้านการเงิน” แก่ธุรกิจโรงภาพยนตร์เพราะหากปราศจากโรงภาพยนตร์ธรรมเนียมการเข้าไปชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ ที่มีมานานกว่าร้อยปี อาจจะสูญหายไปจากวัฒนธรรมของสหรัฐอเมริกา”

สำหรับภาพรวมปัญหาผลกระทบของโรงภาพยนตร์ทั่วโลกในยุคสมัยแห่งการระบาดของโรคโควิด-19 สามารถประมวลเป็นข้อสรุปสำคัญได้ดังนี้คือ

1 โรงภาพยนตร์สามารถเปิดกิจการได้เพียงบางส่วน โรงภาพยนตร์ในเครือขนาดใหญ่ไม่สามารถทำธุรกิจได้เต็มกำลัง ทำให้ขาดรายได้ไปจำนวนมาก เช่น กรณีโรงภาพยนตร์ในเครือซีเนเวิลด์ (Cineworld) ของอังกฤษ ที่สามารถเปิดโรงภาพยนตร์ฉายได้เพียง 561 แห่งจากทั้งหมด 778 แห่ง ภาวะเช่นนี้ส่งผลให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ในภาพรวมขาดกระแสเงินที่จะเข้าไปหมุนเวียนหล่อเลี้ยงตลาดภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ Bangkok Post (2020:6) รายงานว่า ผู้บริหารโรงภาพยนตร์เครือซีเนเวิลด์ ซึ่งใหญ่เป็นอันดับสองของโลก มีความเห็นว่า “หากรัฐยังคงเข้มงวดเรื่องการรวมกลุ่มทางสังคม มันจะส่งผลด้านลบกับธุรกิจและการเงินของพวกเขา”

2 โรงภาพยนตร์มีมาตรการเว้นระยะห่างในโรงภาพยนตร์ ทำให้การขายตั๋วชมภาพยนตร์ต่อรอบมีจำนวนลดลง ซึ่งทำให้รายได้ของโรงภาพยนตร์หดหายไปจำนวนมาก

3 ผู้ชมยังไม่มั่นใจในการเข้าโรงภาพยนตร์ เพราะหวาดกลัวการติดเชื้อ ทำให้จำนวนคนเข้าชมภาพยนตร์มีอยู่เพียงน้อยนิด ภาพยนตร์ทุนสร้างสูงที่ปกติสามารถทำรายได้จำนวนมาก แต่เมื่อเปิดฉายในภาวะโรคโควิด-19 ระบาด ภาพยนตร์กลุ่มดังกล่าวทำรายได้น้อยมากอย่างมีนัยสำคัญ เช่น เรื่อง Tenet (2020) ออกฉายในวงกว้างของประเทศไทย สามารถทำรายได้ 4 วันแรก (27-30 สิงหาคม 2563) เพียง 18 ล้านบาท ซึ่งหากเป็นสถานการณ์ปกติ เรื่อง Tenet นี้คาดว่าจะต้องทำรายได้มากกว่านี้อีกจำนวนมาก เพราะภาพยนตร์มีคุณสมบัติโดดเด่นในการทำรายได้สูง ด้วยภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นผลงานของผู้กำกับที่มีชื่อเสียงมาก และแนวทาง(Genre)ของภาพยนตร์เป็นแนวที่ตลาดผู้ชมชาวไทยชื่นชอบเป็นพิเศษ

3 การปรับเปลี่ยนช่องทางรับชมภาพยนตร์

ช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงภาพยนตร์ทั่วโลกไม่อาจให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ดังเดิม แต่กระนั้นผู้ชมในยุคสมัยแห่งโรคระบาดนี้ก็สามารถชมภาพยนตร์ที่ตนเองชื่นชอบได้เช่นเดิม เพียงแต่ปรับเปลี่ยนวิธีการเข้าถึงภาพยนตร์ในช่องทางแบบใหม่ ซึ่งถือเป็นโชคดีในภาวะวิกฤติที่กว่าได้ ที่ในสถานการณ์การถือระยะห่างทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด โลกยังมีเทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ที่มีศักยภาพดี ทำให้ผู้ชมได้มีทางเลือกในการเสพความบันเทิงได้หลากหลาย การสตรีมมิ่ง (Streaming) ภาพยนตร์ คือ รูปแบบการรับชมภาพยนตร์ที่แพร่หลายอย่างที่สุดในยุคโรคระบาดนี้ ผู้ชมสามารถเข้าถึงภาพยนตร์จากที่บ้านได้อย่างสะดวกสบาย ห่างไกลความเสี่ยงที่จะสัมผัสโรค และมีภาพยนตร์ให้เลือกชมจำนวนมาก กล่าวกันว่า ในยุคโรคระบาดโควิด-19 ธุรกิจให้บริการชมภาพยนตร์ออนไลน์หรือการสตรีมมิ่งมีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดด เช่นที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2563:8) รายงานผลสำรวจเชิงลึกของ Similar web เว็บไซต์ชั้นนำของโลกว่า ช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประชาชนมีการเข้าใช้สื่อออนไลน์ต่างๆสูงขึ้นมาก “การบริการสตรีมมิ่งสื่อบันเทิงมียอดเข้าชมเพิ่มขึ้น 9.8%”

การสตรีมมิ่ง (Streaming) คือการเล่นไฟล์ภาพหรือเสียง ไฟล์วิดีโอ และไฟล์มัลติมีเดียต่างๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยที่ผู้ชมไม่จำเป็นต้องดาวน์โหลดไฟล์ซึ่งต้องใช้เวลายาวนานแต่อย่างไรก็ดี การจะรับชมภาพ-ยนตร์แบบสตรีมมิ่งให้ถูกลิขสิทธิ์ ผู้ชมต้องเสียค่าบริการให้แก่บริษัทเจ้าของช่องทางการรับชม ซึ่งปัจจุบันมีผู้ให้บริการสตรีมมิ่งภาพยนตร์อยู่หลายราย บทความนี้จะขอกล่าวถึงแหล่งการรับชมภาพยนตร์ออนไลน์ถูกลิขสิทธิ์ที่โดดเด่นและเป็นที่นิยมแพร่หลายในระดับนานาชาติ

1 เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) คือผู้ให้บริการสตรีมมิ่งภาพยนตร์รายใหญ่ของโลกในยุคโรคระบาดโควิด-19 มีประวัติก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ในฐานะบริษัทให้เช่าและขายแผ่นดีวีดีภาพยนตร์ บริษัทนี้ก่อตั้งในสหรัฐอเมริกา มีผู้บุกเบิกกิจการชื่อ มาร์ก แลนด์คอล์ฟ (Marc Landolph) และรีด แฮสติงส์ (Reed Hastings) ต่อมาปี ค.ศ. 2007 เน็ตฟลิกซ์เริ่มเปิดให้บริการแบบสตรีมมิ่งครั้งแรกโดยลูกค้ายังไม่ต้องเสียค่าบริการ ปี ค.ศ. 2013 กิจการสตรีมมิ่งของเน็ตฟลิกซ์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมาก มีสมาชิกมากกว่า 36 ล้านคน ส่วนมากอยู่ในสหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ. 2018 บริษัทนี้ขยายฐานกิจการไปทั่วโลก โดยมีสมาชิกรวมกันมากกว่า 137 ล้านคน

สำหรับจุดเด่นของ เน็ตฟลิกซ์ คือ การสร้างสรรค์ภาพยนตร์ด้วยตนเอง แทนที่จะพึ่งพิงภาพยนตร์จากบริษัทผู้สร้างรายอื่นเพียงอย่างเดียว โดยเน็ตฟลิกซ์มอบทุนจำนวนมากให้แก่ผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงที่มีชื่อเสียงมาผลิตภาพยนตร์เพื่อออกฉายที่เน็ตฟลิกซ์เป็นการเฉพาะ ซึ่งภาพยนตร์กลุ่มนี้ถูกเรียกว่า เน็ตฟลิกซ์ ออริจินัล (Netflix Original) โดยที่ผ่านมามีภาพยนตร์หลายๆ เรื่องจัดว่ามีคุณภาพดีมาก ภาพยนตร์เน็ตฟลิกซ์ ออริจินัลเรื่องแรกถูกผลิตขึ้นในปี ค.ศ. 2015 และถูกผลิตตามาอีกจำนวนไม่น้อย ซึ่งจากจุดเด่นข้อนี้เอง ทำให้เน็ตฟลิกซ์ได้รับความนิยมจากผู้ชมมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะภาพยนตร์กลุ่มนี้บางเรื่องไม่ได้ฉายในโรงภาพยนตร์และไม่สามารถรับชมในช่องทางการสตรีมมิ่งอื่นๆ สำหรับภาพยนตร์เรื่องเด่นๆ ที่เน็ตฟลิกซ์เป็นผู้ลงทุนในการผลิต เช่น เรื่อง Beasts of no Nation (2015) Okja (2017) Roma (2018) The Irishman (2019) และ Extraction (2020) โดยเรื่อง Extraction จัดเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงของเน็ตฟลิกซ์ เพราะมีจำนวนผู้สตรีม มิ่งสูงสุดเกือบ 100 ล้านครั้ง

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อกิจการของเน็ตฟลิกซ์อย่างโดดเด่น เพราะทำให้บริษัทมียอดสมาชิกเพิ่มมากขึ้นและมีผลกำไรสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ฉัตรเกล้า (2563:26) รายงานถึงภาพรวมในกิจการของเน็ตฟลิกซ์ช่วงไตรมาสแรกของปี ค.ศ. 2020 ไว้ว่า “ตอนนี้พวกเขามีผู้สมัครใช้บริการแล้วถึง 183 ล้านคน ขณะที่รายรับในไตรมาสนี้อยู่ที่ 5.77 พันล้านเหรียญ”

2 ไพรม์ วิดีโอ (Prime Video) เป็นผู้ให้บริการสตรีมมิ่งที่บุกเบิกการให้บริการในรูปแบบนี้มาพร้อมกับเน็ตฟลิกซ์ สำหรับบริษัทแม่ของไพรม์ วิดีโอ คือบริษัท อะเมซอน คอม (Amazon.Com) เจ้าของธุรกิจหลักด้านการค้าขายสินค้าออนไลน์รายใหญ่ของโลก ไพรม์ วิดีโอ เปิดตัวครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 100 ล้านคนทั่วโลก ผู้ให้บริการรายนี้มีการลงทุนด้านการผลิตภาพยนตร์และซีรีส์เป็นของตนเองที่เรียกว่า ออริจินัล คอนเทนต์ (Original Contents) สำหรับภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงที่ผลิตขึ้นในนามบริษัท อะเมซอน สตูดิโอ (Amazon Studios) นั้นมีอยู่จำนวนไม่น้อย เรื่องที่โดดเด่นมีอาทิ Manchester by the Sea (2016) และ Handmaiden (2016) เป็นต้น

3 ดิสนีย์พลัส (Disney+) เป็นผู้ให้บริการสตรีมมิ่งภาพยนตร์รายใหญ่อีกเจ้า เปิดให้บริการครั้งแรกปลายปี ค.ศ. 2019 จุดเด่นของผู้ให้บริการรายนี้คือ การมีคลังภาพยนตร์และสื่อบันเทิงรูปแบบอื่นๆ อย่างรายการโทรทัศน์ละครโทรทัศน์ และซีรีส์ จำนวนมาก ด้วยบริษัทดิสนีย์ เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีบริษัทย่อยๆ ในเครือจำนวนมาก ไม่น้อย ซึ่งต่างล้วนผลิตภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงมากมาย อาทิ บริษัท พิกซาร์ (Pixar) มาร์เวล (Marvel) และ เทเวเนชั่น เซ็นจูรี ฟ็อกซ์ (21st Century Fox) เป็นต้น เหตุผลนี้เองทำให้ ดิสนีย์พลัส แม้มาทีหลังเน็ตฟลิกซ์

แต่การเป็นเจ้าของภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ย่อมทำให้ดิสเนย์พลัสเป็นที่สนใจของนักชมภาพยนตร์ ผ่านการสตรีมมิงเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการขยายตัวของ ดิสเนย์พลัส ในช่วงโรคระบาดโควิด-19 นับว่าน่าสนใจมาก เพราะแม้เพิ่งเปิดตัวไปเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2019 แต่เมื่อประชาชนต้องอยู่แต่ในบ้านเพื่อป้องกันโรคระบาด จึงเป็นโอกาสทองของดิสเนย์พลัสในทันที เพราะได้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกของผู้ให้บริการรายนี้ไปแล้วจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว Binge Addict, นามแฝง. (2563:43) รายงานถึงจำนวนสมาชิกของดิสเนย์พลัสไว้ดังนี้ “จากช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2020 ที่มีตัวเลขกว่า 28 ล้านคน กระโดดขึ้นมาเป็น 54.5 ล้านคน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2020”

สำหรับประเทศไทย แม้มีข่าวดีว่าการระบาดของโควิด-19 ได้ทุเลาเบาบางลงจนมีสถานการณ์ที่ไม่หนักหนาสาหัสเหมือนหลายประเทศ จนโรงภาพยนตร์สามารถกลับมาเปิดฉายได้อีกครั้ง แต่สิ่งที่ส่งสัญญาณถึงการเปลี่ยนผ่านจากยุคการรับชมภาพยนตร์แบบดั้งเดิมสู่การรับชมภาพยนตร์แบบสตรีมมิงในสังคมไทยได้ปรากฏชัดเจนขึ้นแล้วเมื่อโรงภาพยนตร์สกาลา โรงภาพยนตร์เดี่ยว (Stand Alone) อันโดดเด่นของกรุงเทพมหานครที่เปิดฉายครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2512 ได้ปิดกิจการลงอย่างถาวร ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ปิดตำนานโรงภาพยนตร์ที่สวยงามและเป็นเหมือนสวรรค์ของผู้ชมภาพยนตร์มายาวนาน พร้อมประวัติศาสตร์ 51 ปีที่ดองอำลา

การยุติกิจการของโรงภาพยนตร์สกาลา ส่วนหนึ่งสะท้อนถึงผลกระทบจากพิษโรคระบาดโควิด-19 ที่ทำให้กิจการโรงภาพยนตร์อยู่ในสภาพอ่อนแอ ขณะเดียวกันมันได้สะท้อนภาพการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคการรับชมภาพยนตร์ออนไลน์ไปพร้อมๆ

บทสรุป

การระบาดของโรคโควิด-19 ก่อความเสียหายไปทั่วโลก วงการภาพยนตร์นานาชาติล้วนได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้อย่างถ้วนทั่ว หนักเบาแตกต่างกันตามสภาพการจัดการปัญหาของแต่ละประเทศ หลายประเทศโชคดีที่สามารถรับมือกับการแพร่ระบาดนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามปัญหาจากการระบาดของโรคโควิด-19 ได้ทำให้แวดวงภาพยนตร์นานาชาติประสบกับการหยุดชะงักกันชั่วคราว พร้อมกับต้องมีการปรับตัวอย่างแข็งขันไปในตัว โดยมีมาตรการป้องกันโรคระบาดเป็นกรอบการดำเนินการ โดยสรุปแวดวงภาพยนตร์นานาชาติต้องมีการปรับรูปแบบการดำเนินการที่สำคัญอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านการถ่ายทำภาพยนตร์ ด้านการจัดฉายในโรงภาพยนตร์ และด้านช่องทางการรับชมของผู้ชม

สำหรับการปรับเปลี่ยนทั้งสามด้านตามที่กล่าวมาข้างต้น เกิดขึ้นจากปัจจัยที่ต้องการให้เกิดระยะห่างทางสังคมเป็นสำคัญ เพื่อป้องกันการระบาดของโรคให้น้อยที่สุด ซึ่งการปรับเปลี่ยนทั้งหมดนี้มิได้เกิดขึ้นเพียงลำพังในประเทศใด ประเทศหนึ่ง แต่คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสากลอย่างมีนัยสำคัญ และการปรับตัวครั้งใหญ่นี้อาจกลายเป็นวิถีปฏิบัติใหม่ในแวดวงภาพยนตร์ที่อาจถูกนำมาใช้อีกยาวนานต่อไปก็เป็นไปได้ เพราะมนุษย์ไม่อาจคาดเดาได้ว่าหากพ้นจากโรคโควิด-19 ไปแล้ว จะมีโรคระบาดใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่

บรรณานุกรม

- ฉัตรเกล้า (2563, ปีกหลังพฤษภาคม) ช่วงเวลาแห่งความสำเร็จ วิถีชีวิตที่สร้างโอกาสของเน็ตฟลิกซ์. `เอนเตอร์เทน. 1304, 26.
- บดินทร์ เทพรัตน์. (2563, กรกฎาคม) Cinema after Covid-19. *สตาร์พิกส์*. 56 (912), 17.
- เบิกโรง,นามแฝง. (2563, ปีกหลังมิถุนายน) Thailand Box Office Report. *เอนเตอร์เทน*. 1306, 14.
- เว็บไซต์รัฐบาล-บันเทิง-ชุมชนออนไลน์เพิ่ม. (2563, 28 มีนาคม) *ไทยรัฐ*, น.8.
- Binge Addict, นามแฝง. (2563, มิถุนายน) Streaming Sensation. *สตาร์พิกส์*. 56 (911), 43.
- Cineworld Swings to loss in H1 (2020, September 25,) *Bangkok Post*. Vol.LXXIII, (269), p.6.
- Donnelly, Matt. (2020) *A Day on a Film Set in the Time of Coronavirus*. Retrieved October 1, 2020, from <https://variety.com/2020/film/news/day-on-a-film-set-coronavirus-1234765348/>)
- Richwine, Lisa. (2020, October 9). Wonder Woman director says movie-going face threat. *Bangkok Post*, Vol. LXXIII, (283), p.3.
- Serjeant, Jill. (2020, October 2). Scorsese, Eastwood say Theatres may not survive the pandemic. *Bangkok Post*, Vol. LXXIII, (276), p.3.